

Etická koncepce S. Kierkegaard a

Slavomír Lešňák, PdF MU

Živo t

1813 - 1855, Dánsko: na straně Napoleona: zjetí flotil, ztráta Norska, bankrot státu – ale i zlatý věk kultury Dánska (Andersen, Hans Christian Ørsted – elektromagnetismus; Bertel Thorvaldsen – nejvýznamnější sochař, S. Kierkegaard)

Přísná pietistická výchova (jako Kant)

Svěřování se otce – prokletí boha - melancholie, přenos viny

Smrt pěti sourozenců a matky

Studium luteránské teologie na Kodaňské univerzitě

Vzdal se snoubenky, věrný celý život, úděl- cítí jako jeden z milionu

---

Spor s dánskou luteránskou církví

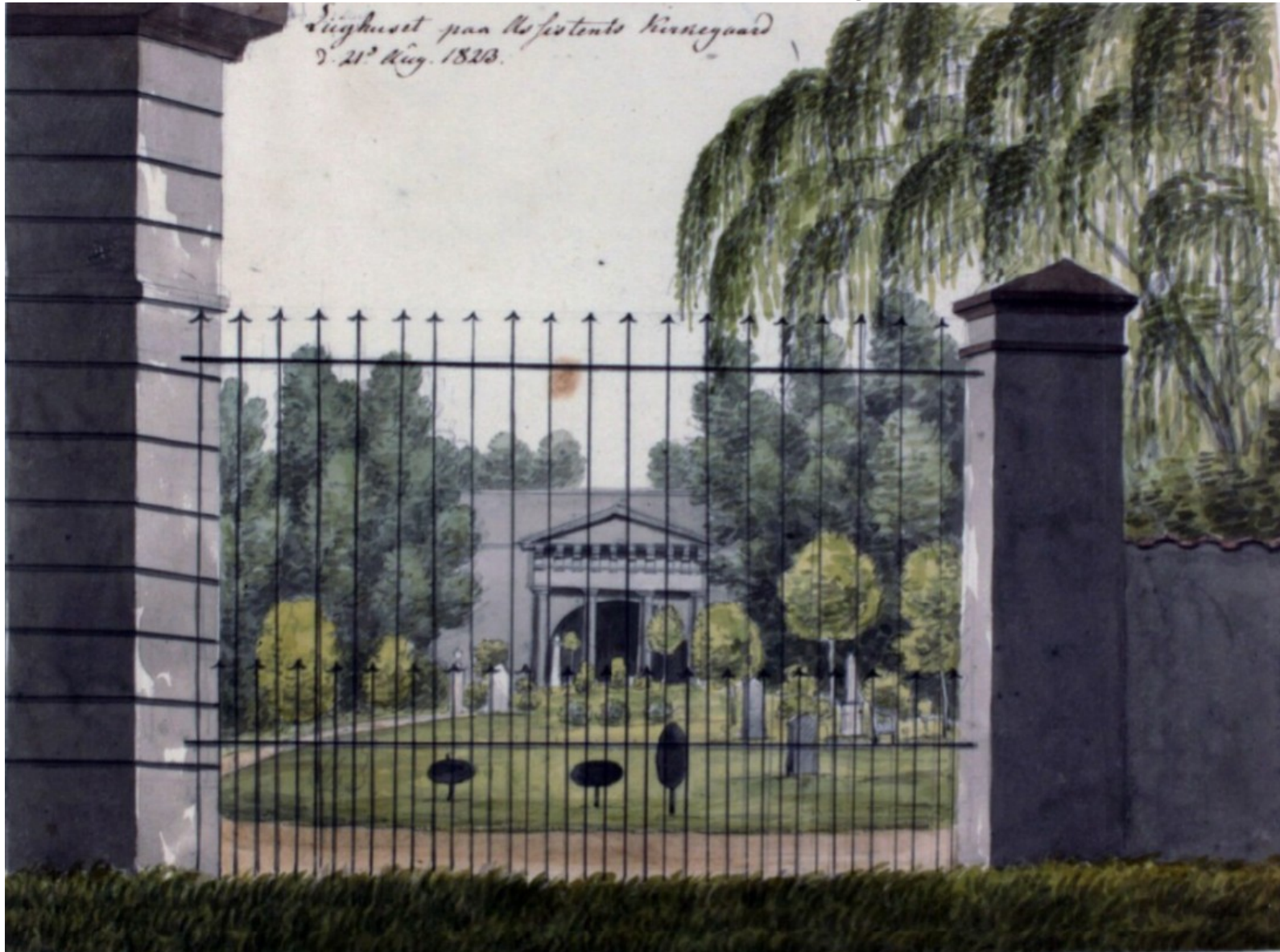
Zesměšnění v bulváru - utrpení za pravdu

1855 vyčerpaný padá na ulici - do bezvědomí, †
Vyčerpal celé otcovo jmění

Jméno a procházky - hřbitov

OK THEN, I'LL TRADE
YOU MY KIERKEGAARD
FOR YOUR JOHN LOCKE...

WHAT? TRADE THE FOUNDER OF
BRITISH EMPIRICISM FOR SOME CRAPPY
OLD EXISTENTIALIST? GET LOST!

Search ID: cgon339

GOLDARD

Díl

- Ze zápisků ještě žijícího (1838) - kritika knihy Pouze muzikant (H.Ch. Andersen)
- K pojmu ironie se stálým ohledem na Sokrata (1841)
- Bud' - nebo (1843)   Nemoc k smrti (1849)
- Bázeň a chvění (1843)
- Etapy na cestě životem (1845)
- Uzavírající nevědecký dodatek k Filosofickým fragmentem (1846)
- Skutky lásky (praktická příručka křesťanské etiky)

Dánský Sokrates

Masky a pseudonymy – co lze
sdělit přímo, jako hotové vědění,
objektivní pravdu

Lepší dialog, odkrývání,
autentičnost, posun – přivést k
vědění o vlastním nevědění

Rana pro filosofii

DEPT.
OF
PHILOSOPHY

THANK YOU
FOR
PRETENDING YOU
UNDERSTAND
KIERKEGAARD

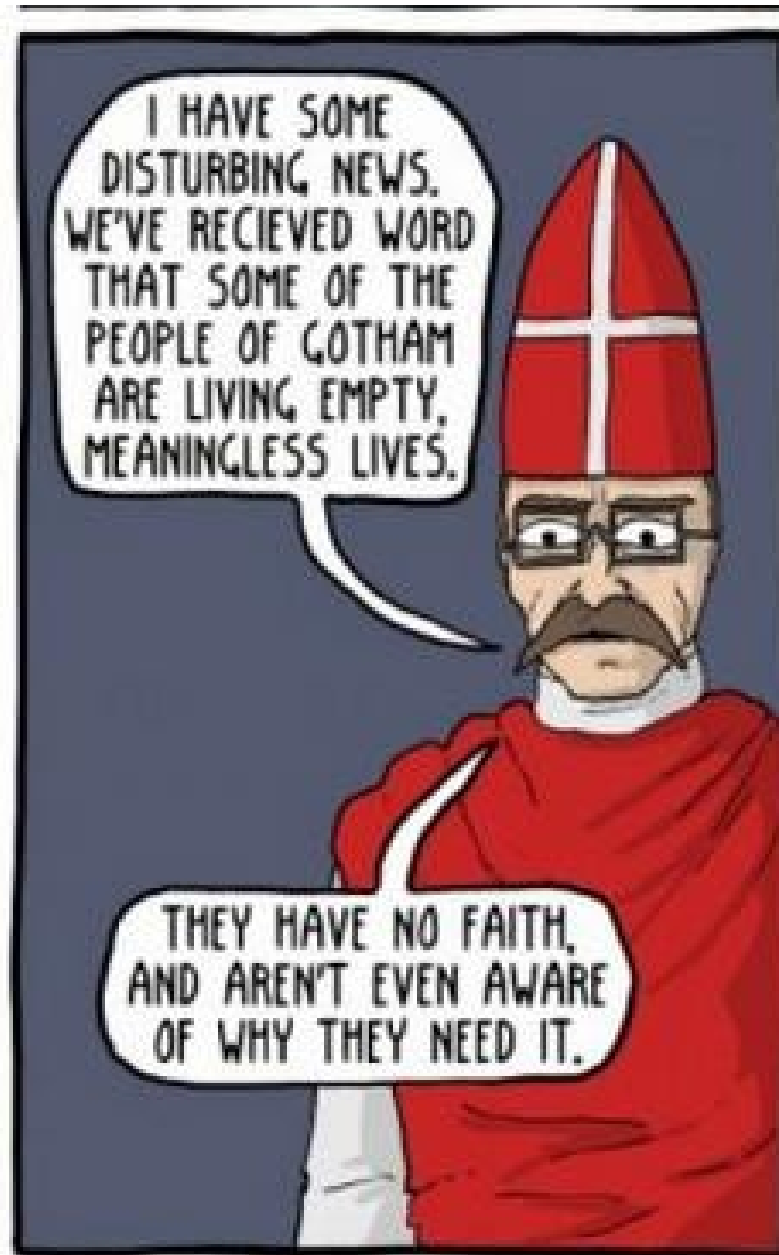
CARTOONSTOCK

Search ID: shrn1622

- Posouvá filozofii existence do středu zájmu
- Za zakladatele filozofie existence
- Básník, revizor křesťanství - praktická, etická stránka:
  - Co znamená být (stát se) křesťanem?
- Reprezentoval jednotu myšlení a života

Christendom a Christenbed

- První: křesťanství ve své původnosti - Nový zákon
- Druhé: oficiální křesťanství
- První autentické, vnitřní
- Druhé: formální, navenek
- Křesťanská Evropa? Od narození křesťana? Nesmysl
- Konflikt s oficiálním křesťanstvím - neznamená odmítnutí křesťanství jako takového
- Návrat k původnímu křesťanství!

Teorie tří etap života

Estetická

Etická

Náboženská

Estetické stádium

- Nejnižší: hédonismus, horáciovské Carpe diem!
- Sbírání co největší sumy příjemného
- Žije pro bezprostřední okamžik: Tady a teď chci to a to!
- Kategorie: příjemné, nepříjemné, osud, náhoda, štěstí, neštěstí
- Životní směr mění podle nálady, podle příležitostí, podle názorů ostatních
- Nemá žádnou kontinuitu a stabilitu - nesvoboda
- Nuda (po jistém čase každá zábava nudnou) → zoufalství
- Příležitost pro rozhodnutí se: Bud' - anebo!
  - Zůstat v estetickém stádiu - (nebo) posun do etického

Etické stádium

- V každé volbě - o volbu vlastního já
- etické stádium - volba sebe (místo okolností, příležitostí z venku, ostatní, hédonismu, náhody ...)
- Pokud se člověk rozhodne jednou - má setrvat
- Být konzistentní, kontinuita tvoří osobnost
  - (Estetická volba je bezprostřední - proto není volbou)
- Dobro / zlo - rozdíl pozná člověk, až pokud zvolí (tz. spozná) sebe
- V rovině estetické rozdíl zahalen dále do temnoty

První volba:

volba sebe

- Volba - základ existencialismu (přežití volby, sebepotvrzení - Nietzsche)
- Každé další "buď-anebo" odvozené z první volby - vymezení vlastního Já
- Etik obrací pozornost dovnitř (na rozdíl od estetika) - k vlastnímu charakteru
- Sebeuvědomění - ne kontemplací, ale sebeuskutečnění - činem
- Člověk poznává, čím je a čím se chce (má) stát
- Osobnostní rysy - ne nezmenitelné- přebírá rozhodnutí

Charakter

Podřízení života vnitřně koherentnímu paradigmatu (Sokrates)

Cílem jeho etického snažení nejen Já - osobní

Ale také já sociální a já občanské - etik vstupuje do hlubších vztahů s ostatními

Stále a závazné vůči jiným - povinnost k všelidským univerzálním hodnotám

Nicméně, zase nedokonalost - neschopnost setrvat v - buď-anebo

Nábožens ké stádium

- Nejvyšší a nejzřídkaější stádium
- Základní kategorie - víra
- Bůh - osobní a transcendentální bytost
- K životu ve víře: ne pozvolna, ale: skokem (per saltum)
- Člověk se stává odpovědným před Bohem (více než etik, je to větší závazek)
- Víra se nedědí: každá generace si ji musí vydobýt znovu, začít od začátku

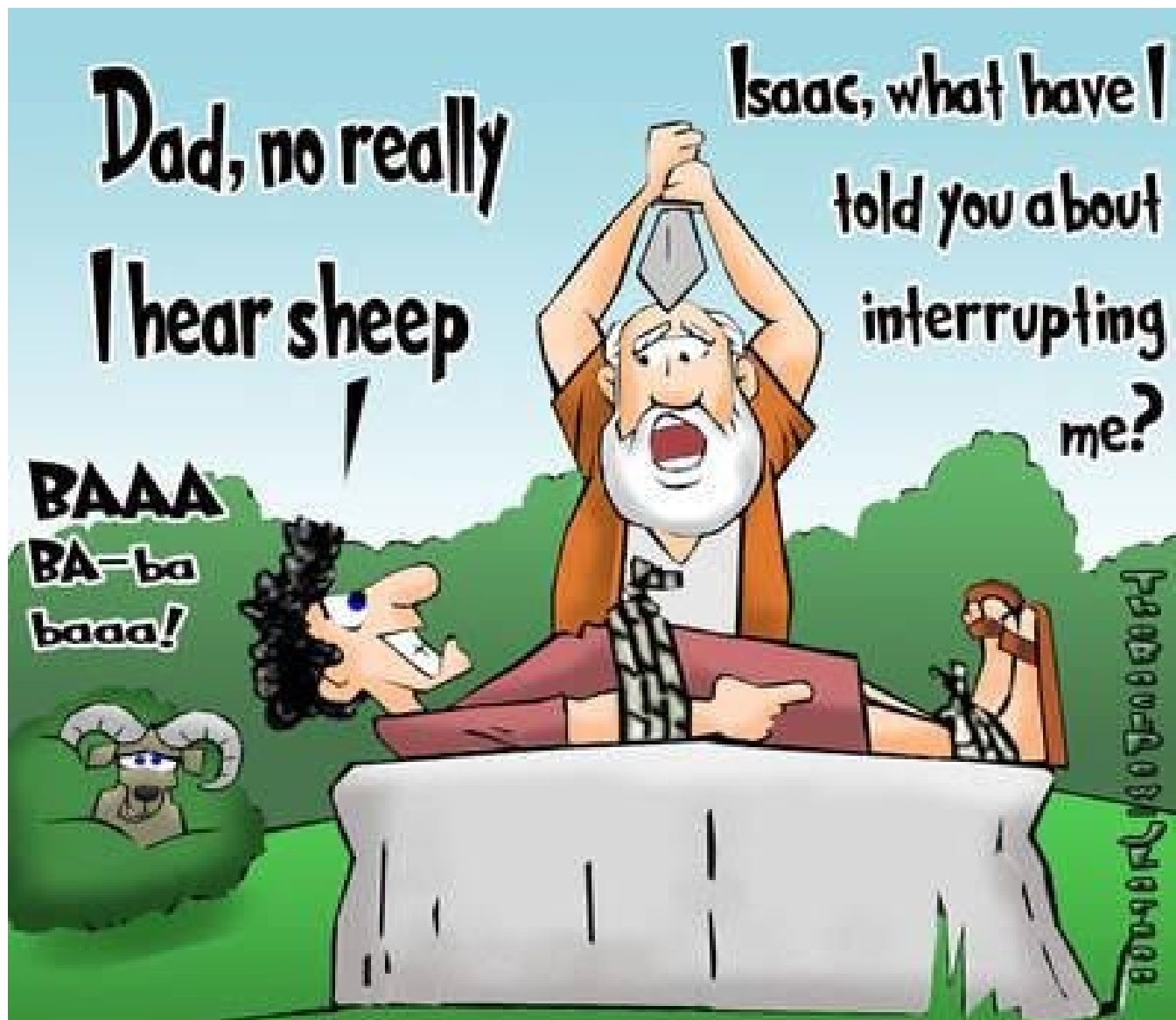
Víra jako vášeň

- Oproti racionalistické tendenci z objektivitu
- Víra - emoce oproti chladu (ratio) a vlažnosti (formální křesťanství)
- Skok: přetrhnutí starých pout svazujících jedince bezprostředností (estét)
- Skok do víry: skok do absurdity (oproti předchozímu stádiu etika) - potřebuje veškerou energii a vášeň člověka
  - Absurdní - předmět křesťanské víry (absolutní paradox)
  - Tertullian - nelze najít racionální zdůvodnění
- Víra mění absurdnost na smysl

Dad, no really
I hear sheep

Isaac, what have I
told you about
interrupting
me?

BAAA
BA-ba
baaa!

Abraham & Isaac on their unconventional
Father & Son outing. **Ge 22:1-14**

Bázeň a chvění

- Abrahamova dilema: oběť Izáka
- Nejen to nejdražší, ale i oběť morálního závazku (Etik)
- Víra - mimo etickou oblast
- Jaká víra je správná?
- Chvění nebo stabilita?

Kierkegaardova volba

- mezi etickým stadiem a náboženským:
- vzdání se snoubenky: pobouření

Existence

Lat: Ex-Sister - vystoupit z, vycházet z ...

V klasické latině: existere - esse - být

Existovat - být v neustálém procesu stávání se

Akt existování - nekonečné snažení

Akt volby, indiferentní k vnějšímu

Bytí člověka "existuje", ostatní neexistuje, pouze" je

Nejde o to, co znamená být lidskou bytostí, ale co znamená, že já, ty, jsme lidskou bytostí

Pojem úzkosti

Nemoc k smrti

Tělo, duše, duch: duch syntézou předchozích

Člověk - duch - ja: "Být v poměru k sobě samému"

Tento poměr umožnil Bůh → svoboda (poměru) → odpovědnost

Svoboda - možnost možnosti → úzkost

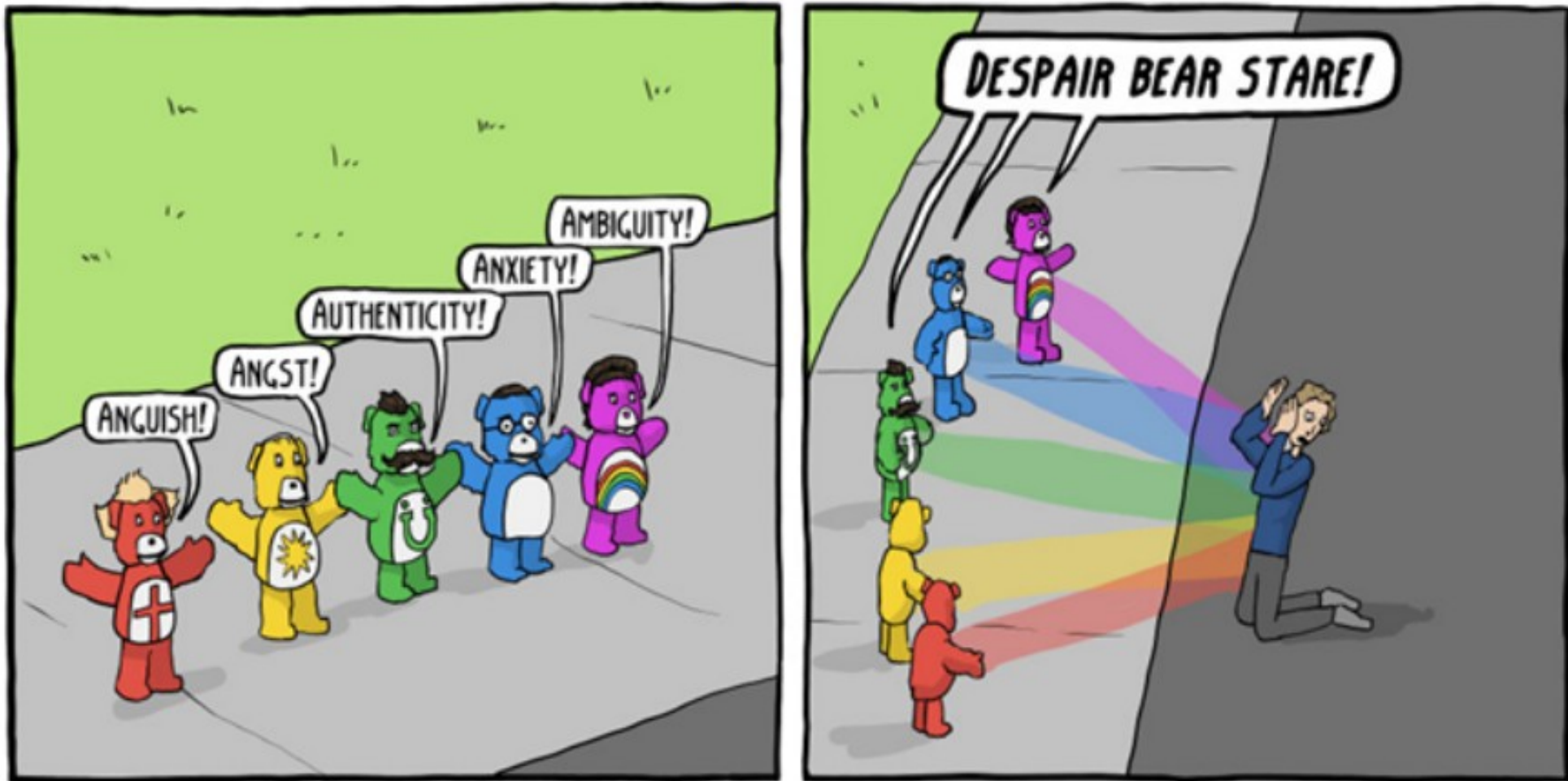
Strach - z něčeho určitého

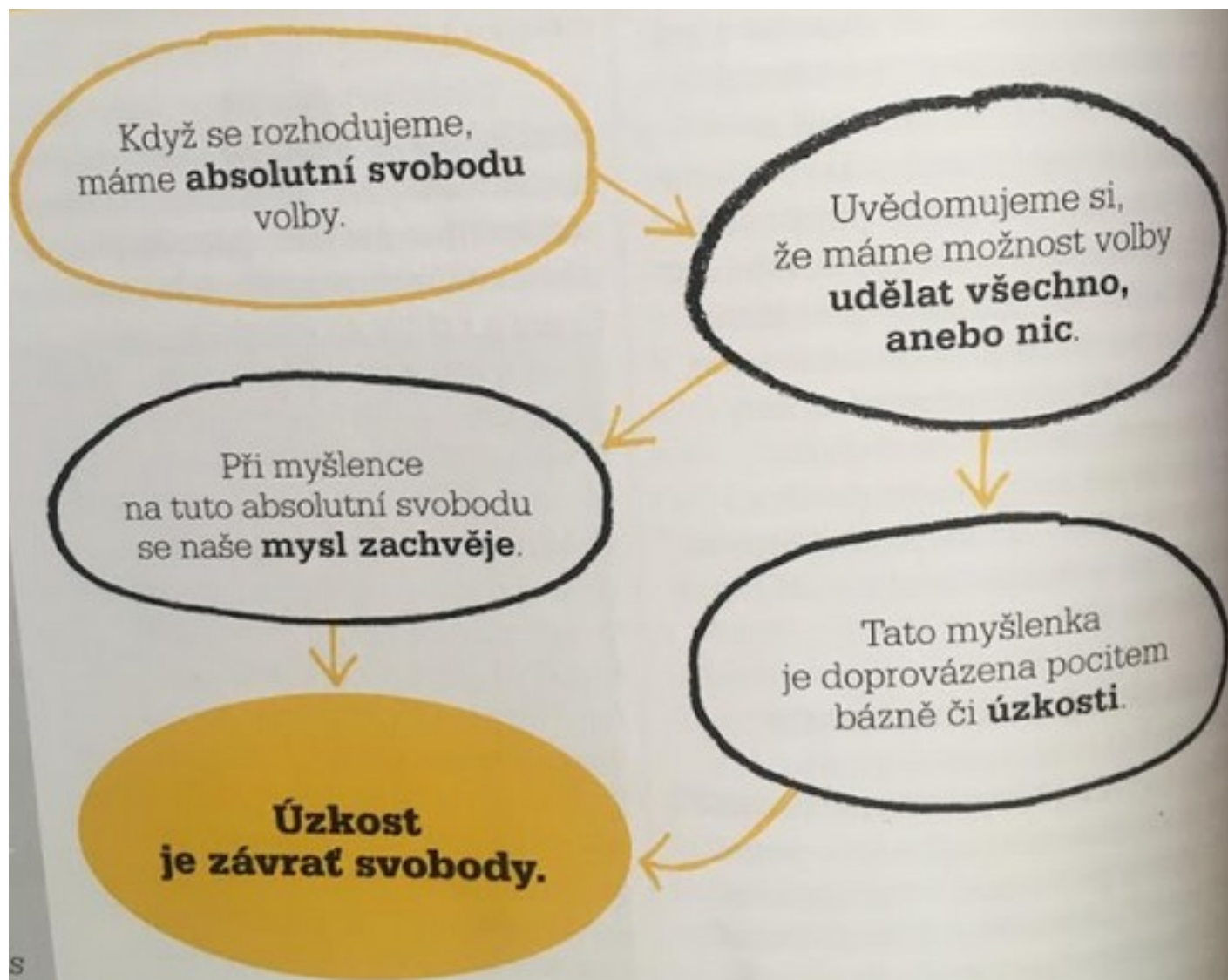

Úzkost - z neurčitého (brána možností)

Antipatická sympatie, závrať ze svobody

50 variací na
téma úzkost:
E. Munch

Křik, 1910

- umění na
pokraji zhroucení

Prvořadá povinnost

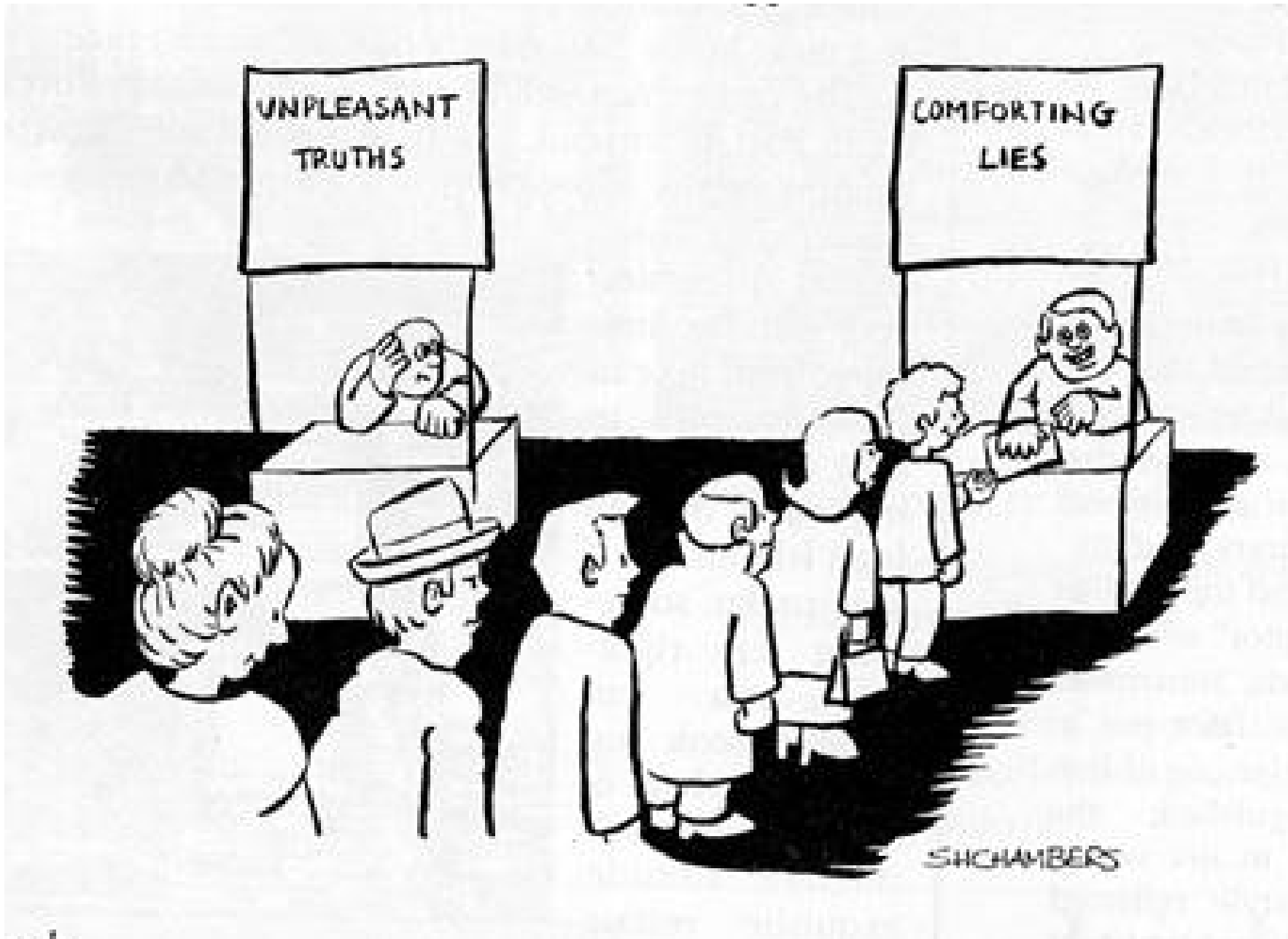
Stát se sebou samým, celým
člověkem ("věřit je být")

Stát se subjektem, rozhodovat
subjektivně
(postmodernější než postmoderna)

Zaujetí celé osobnosti - existovat s
vášní (vášeň zaujme celou osobnost)

Kritika

Osamělost "já" před Bohem

Absence "já" k druhému

Fanatická nábožnost

Milován nebo zatracován (ve smyslu "volím sebe samého!")

Petkanič, Milan: Existenciální etika Sørensa Kierkegaarda. In Dejiny etických teórií, Bratislava: Kalligram, 2008.

Vliv

- Desetiletí po jeho úmrtí ani čárky o S.K.
- První: Němci okolo 1890 denníky, zápisky, dokumenty, 1909 první souborné vydání
- Od 20. let 20.st. i ve francouzské a angloamerické lit.
- Vznik dialektické teologie (Karl Barth, Německo)
- Miguel de Unamuno, Franz Kafka, H. Ibsen, Karl Jaspers, Jan Patočka, M. Heidegger
- Vrženost, absurdita, osamělost, úzkost: existencialisté

